

**Ajuntament
de Barcelona**

Creació del nou

Museu de Cultures del Món

Mesura de Govern

B
BC
BN

Mesura de Govern
Consell Plenari Municipal
26 d'Octubre de 2012

Creació del nou Museu de Cultures del Món

El govern municipal proposa a través d'aquesta Mesura de Govern la creació del nou Museu de Cultures del Món, com una peça destacada del panorama cultural i artístic de la ciutat. Una proposta museística inèdita a la ciutat que permetrà, per primera vegada a Barcelona, mostrar les col·leccions museístiques referents a les diverses cultures d'Àsia, Àfrica, Amèrica i Oceania en un únic espai i de caràcter permanent. Una proposta que reafirma el projecte de capitalitat cultural per Barcelona que promou l'Ajuntament de la ciutat, i que situa Barcelona entre les grans ciutats d'Europa amb una oferta àmplia i plural de la història de l'art d'Àsia, Àfrica, Amèrica i Oceania.

Preservar, presentar i difondre el ric llegat de les diferents cultures del món és la missió principal d'aquesta nova institució museística de la ciutat. Els continguts i el fons dels nou museu proposaran un discurs sobre la diversitat cultural a través de l'experiència artística dels pobles no occidentals, des d'una perspectiva pluridisciplinària -que inclourà l'art, la història, la filologia, la geografia, l'antropologia, la filosofia, les religions, etc.- i promouran, al mateix temps, el coneixement sobre la complexitat cultural del món contemporani. Una proposta que es fonamenta, d'una banda, a partir de la cessió dels 2.300 objectes que componen la **Col·lecció Folch** a l'Ajuntament de Barcelona en règim de comodtat per un període de 20 anys prorrogable per acord de les dues parts i, de l'altra, per les obres conservades al **Museus Etnològic de Barcelona**.

El Museu de Cultures del Món és un projecte que sorgeix en base a les col·leccions existents i queneix amb la ferma voluntat de treballar conjuntament amb altres col·leccions privades d'art del país, assumint la seva funció de plataforma de difusió i projecció social del patrimoni i el coneixement d'altres cultures del món que es puguin trobar en aquestes col·leccions. En aquest sentit, es treballarà en la concreció d'altres acords de col·laboració amb d'altres

col·leccionistes, amb l'objectiu de completar el discurs científic i incorporar peces de contrastada significació artística i etnogràfica.

La ubicació del nou museu als palaus Nadal i Marqués de Llió, a més de permetre oferir una ubicació de centralitat que requereix un projecte d'aquestes característiques, representa un destacat impuls pel **pol cultural i artístic del barri de la Ribera al voltant del Museu Picasso del carrer Montcada i del nou Born Centre Cultural** que obrirà les seves portes el setembre de 2013. Tant el trasllat previst de les col·leccions del Dhub a la nova seu a la Pl. de les Glòries com el recent tancament del Museu Barbier-Mueller, aconsellen promoure el projecte del nou Museu de Cultures del Món com una referència per a mantenir l'atractivitat de l'eix cultural del Gòtic a la Ribera.

El patrimoni artístic i cultural dels pobles no occidentals és avui un element fonamental per a desxifrar les claus de la modernitat i del món del segle XXI. L'evolució de l'etnografia al llarg del S.XX ha transformat el sentit d'aquest tipus de museus, i els ha convertit en una valuosa contribució a la creativitat i a l'excel·lència artística de les grans ciutats europees i nord-americanes. Es precisament la trajectòria d'institucions similars al Museu de Cultures del Món que Barcelona construeix avui la seva pròpia proposta. Es tracta d'una nova iniciativa cultural que posa **Barcelona i Catalunya en relació amb el món i, per tant, eixampla la dimensió internacional de la capital del país, Barcelona.**

Un conjunt de museus de l'àmbit internacional són referents interessant pel nou museu, tant per la coincidència en la naturalesa i composició de les seves col·leccions, l'abast territorial de les mateixes, i l'articulació del discurs museològic. En destaquem els següents: Musée Guimet de París (França), el Pitt River Museum de la Universitat d'Oxford (Anglaterra), les col·leccions d'Àfrica, Amèrica, Oceania i Àsia del British Museum de Londres (Anglaterra), el Museum Volkenkunde de Leiden (Holanda), el Musée du Quai de Branly de París (França), els Museus de Dahlem de Berlín (Alemanya), el Museu Nacional de les Cultures del Món de Göteborg (Suècia), el Museu Náprstek d'Art Asiàtic, Africà i Americà de Praga (Txèquia), les col·leccions no occidentals del MOMA de New York (EUA), el Minpaku o National Museum of Ethnology d'Osaka (Japó) i el Museu Rietberg de Zuric (Suïssa).

01. Un nou museu per la ciutat, un espai obert al col·leccionisme,

El Museu de Cultures del Món completa l'oferta museística de la ciutat. La conjunció de la Col·lecció Folch i les col·leccions no occidentals del Museu Etnològic de Barcelona, constitueixen

una proposta estable i innovadora per l'abast geogràfic del seu discurs com per el destacat valor artístic i estètic de les obres. A partir d'aquesta nova proposta, el nou museu tindrà com a objectius principals:

- » **Presentar, preservar i difondre** les col·leccions d'obres de les diferents cultures del món, a través del seu llegat artístic i material.
- » Desenvolupar un **programa de difusió i recerca** en relació a la diversitat cultural del món.
- » Esdevenir un **espai de reconeixement** de la tasca de preservació i divulgació d'aquestes obres, portada a terme, des de l'àmbit públic i el privat, per personatges com Albert Folch, Eudald Serra, August Panyella, entre d'altres.
- » Establir un nou **diàleg permanent amb el col·leccionisme privat** actual, amb vocació de servei públic, amb la voluntat d'afavorir el gaudi col·lectiu d'aquests fons patrimonials per part de la ciutadania.
- » Facilitar la comprensió i percepció del conjunt patrimonial a partir d'una **proposta museogràfica didàctica**, adaptant els discursos a la diversitat del públic visitant, i amb una especial voluntat d'incidència sobre el públic escolar.
- » Definir estratègies de col·laboració i cooperació amb els diferents agents culturals implicats (investigadors, col·leccionistes, centres de recerca, ..), tot potenciant un **discurs interdisciplinari** que aplegui tots els àmbits de coneixement relacionats amb les col·leccions a exposar: art, antropologia, història, filologia, religions, lingüística, geografia, filosofia....
- » Desenvolupar **programes de recerca** amb la participació de les universitats i els centres d'investigació, catalans i d'arreu del món, per tal d'enriquir un profund coneixement acadèmic sobre les col·leccions del museu.
- » Facilitar la **participació de la ciutadania** i les entitats en l'activitat del museu.
- » Potenciar el **desenvolupament socioeconòmic** de la ciutat mitjançant l'enriquiment i millora de l'oferta turística i cultural.

02. Un equipament d'àmplia projecció per a donar a conèixer l'art d'Àsia, Àfrica, Amèrica i Oceania.

El Museu de Cultures del Món neix amb la vocació d'esdevenir una institució cultural d'àmplia projecció a la ciutat. Els vincles amb el turisme cultural de la ciutat, i el desenvolupament d'un

programa d'activitats que permeti consolidar el nou museu com una àgora de reflexió i debat per a un gran ampli espectre de visitants i usuaris:

- » **Públic local i nacional:** ja que el museu omple un buit existent en l'oferta de museus d'art de la ciutat de Barcelona i de Catalunya.
- » **Públic visitant internacional:** per la seva ubicació, en ple barri de la Ribera, pel veïnatge amb el Museu Picasso de Barcelona que li permet fàcilment atraure els visitants que rep aquesta àrea de la ciutat.
- » **Públic escolar,** a partir del disseny de materials i activitats pedagògiques vinculades als currículums estudiantils (escolars i universitaris).
- » **Públic especialitzat** que fins ara no ha tingut ocasió de satisfer les seves necessitats culturals i/o investigadores en àrees que inclouen la filosofia, l'antropologia, l'etnografia, la història de l'art, etc.

Com a equipament d'interès internacional, el Museu de Cultures del Món pot representar una baula important en el marc de la xarxa d'equipaments museístics europeus sobre les cultures del món.

Pel que fa a l'aproximació del nombre visitants del nou museu, i d'acord amb els estudi previs realitzats per l'Institut de Cultura de Barcelona preveu **un flux mig de 100.000 visitants anuals durant els primers anys de funcionament**. Aquesta previsió estimativa haurà de ser posteriorment desenvolupada a partir de la definició dels programes públics i d'activitats del museu així com de l'espai disponible per a desenvolupar programes específics, com ara els programes escolars del nou museu.

03. Adequació dels palaus del carrer de Montcada per acollir una proposta museogràfica de qualitat.

La ubicació del Museu de Cultures del Món als Palaus Nadal i Marquès de Llió del carrer Montcada, condiona l'actuació arquitectònica d'adequació dels espais. Algunes de les premisses prèvies per a realitzar aquesta adequació contempla:

- » La necessitat de **minimitzar l'impacte** de l'adequació arquitectònica, atès que es tracta de dos edificis de valor patrimonial.

- » Aprofitar les **anteriors intervencions arquitectòniques** realitzades en els dos palaus (adequació Museu Barbier-Mueller, i reforma Museu DHUB).
- » Necessitat d'**adequació a la normativa** de seguretat, accessibilitat i ús públic vigent.
- » Destinar el **màxim d'espai a la presentació museogràfica** permanent i temporals.
- » Necessitat de garantir uns **accessos i circuit de circulació públics**, el més coherents i agradables.
- » Potenciar l'**arquitectura catalana dels palaus** medievals posant-la en contrast i diàleg permanent amb les obres d'art d'altres cultures del món.

En funció d'aquestes consideracions, es defineixen les principals àrees funcionals del Museu, que ocuparan **una superfície aproximada de 2.100 m²** i que s'acabaran de configurar per la definició del guió museològic i la proposta museogràfica bàsica:

- » Àrea de recepció i acollida 160 m² (planta baixa)
- » Àrea de gestió i treball tècnic: 70/90 m² (planta baixa)
- » Exposició permanent: 1.300 m² aproximadament (plantes 1a. i 2a.)
- » Exposicions temporals i transversals (planta baixa Palau Nadal): 250/300 m² aprox.
- » Magatzems i taller de recepció de materials/equipament expositiu 70/90 m² (planta baixa)
- » Aula Taller pedagògic 70/100 m² (planta baixa)
- » Sala d'actes: 70/100 m² (planta baixa)

04. Una proposta museològica per explicar l'excel·lència artística d'Àsia, Àfrica, Amèrica i Oceania.

La col·lecció permanent del Museu de Cultures del Món inclourà unes 600 peces provinents tant de la col·lecció Folch com dels fons d'art no occidental del Museu Etnològic de Barcelona.

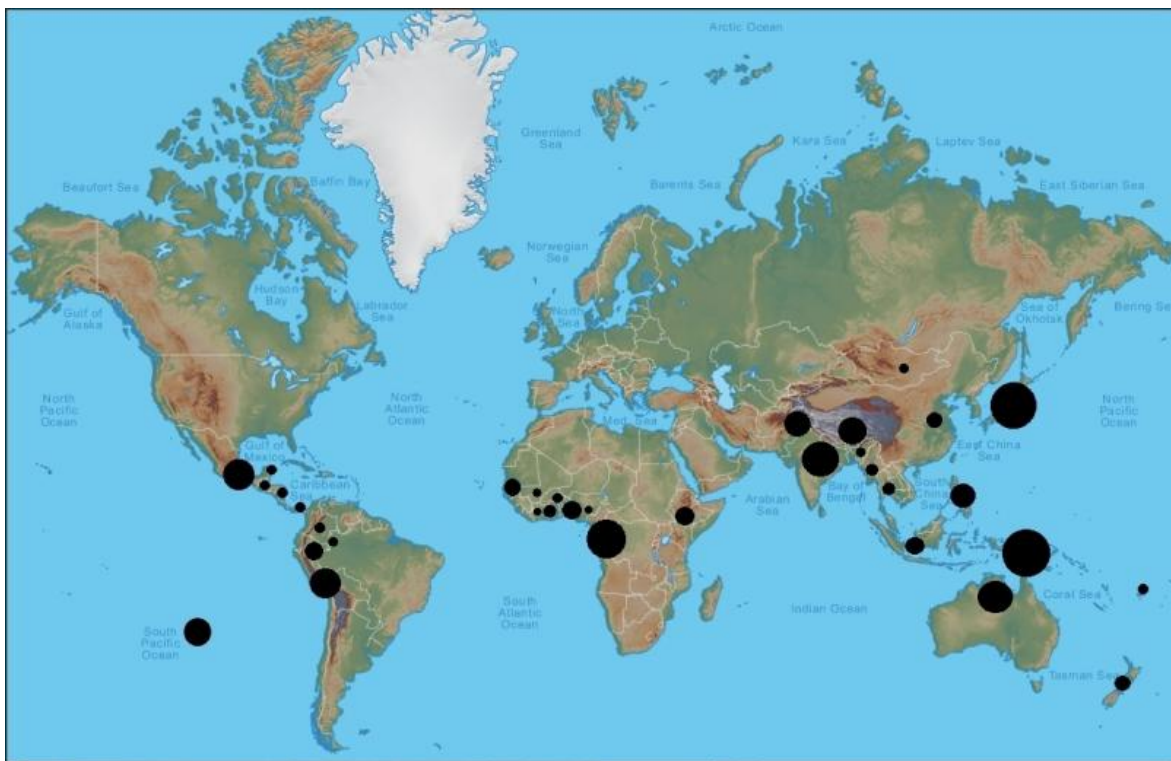
Per elaborar el projecte de l'exposició permanent, s'ha encarregat a experts de les diferents àrees geogràfiques l'estudi i valoració científica de les peces que integren la Col·lecció Folch així com les de les col·leccions del Museu Etnològic de Barcelona. Des de fa un any un equip format per especialistes en art, història, antropologia, etc. de les diverses cultures d'Àsia, Àfrica, Oceania i Amèrica, i procedents en gran part d'universitats catalanes -però també d'altres països com Índia- han elaborat informes de les obres posant de manifest la significació artística, documental i cultural

dels objectes. El material resultant ha estat fonamental per elaborar el projecte de continguts que articularà el discurs expositiu.

La proposta inicial consta de quatre grans àrees amb un volum de peces relativament equilibrat, tant pel que fa al nombre com quant a la qualitat de les peces:

Oceania	16% (109 peces)
Àsia	33% (217 peces)
Àfrica	19% (131 peces)
Amèrica	32% (215 peces)

Distribució de les peces de la col·lecció del Museu de Cultures del Món.

El museu comptarà amb un **àmbit de presentació**, centrat en explicar què és el Museu de Cultures del Món i l'origen de les col·leccions que s'hi presenten. Amb un especial èmfasi en el col·leccionisme privat i públic, com a motor de la conservació d'importants fons artístics a Barcelona i Catalunya.

La visita de la col·lecció permanent del museu, permetrà un recorregut per diferents **àmbits geogràfics de presentació de les diferents cultures**. Cadascuna de les subdivisions geogràfiques que es puguin contemplar en el guió museològic oferiran diferents nivells de lectura:

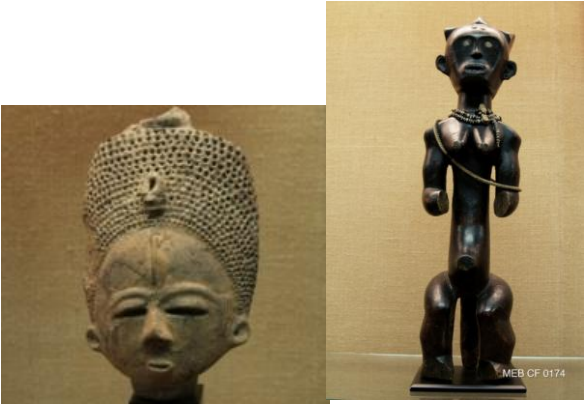

- » Cultura mostrada (breu relat geogràfic i cronològic, característiques generals...)
- » Presentació dels objectes com a experiència estètica o artística d'una cultura determinada.
- » La significació instrumental de l'objecte, si s'escau (ritual, cerimonial, social).

El llenguatge de presentació combinarà:

- » Textual, gràfic i cartogràfic, pels àmbits de presentació general i de l'àrea geogràfica concreta.
- » Vitrina, singularització de l'objecte des d'una perspectiva formalment estètica
- » Suport audiovisual o interactiu per la història de l'objecte i per a la significació instrumental del mateix.

DISTRIBUCIÓ DELS ESPAIS D'ACORD AMB LA PROPOSTA MUSEOLÒGICA

PLANTA BAIXA	
TRANSVERSAL	A la planta baixa dels Palaus Nadal i Marquès de Llió. Acollirà les exposicions transversals i les temporals de curta durada.
PLANTA PRIMERA	
OCEANIA	<p>4 sales presentaran les obres de Nova Guinea, Austràlia, Nova Zelanda, i illes del Pacífic (Salomó, Rapanui o Pasqua)</p> <div data-bbox="480 600 678 1031" data-label="Image"> </div> <p>Cultura de Papua Nova Guinea</p> <div data-bbox="678 667 1166 1041" data-label="Image"> </div> <p>Cultura del'Illa de Rapanui o Pasqua</p>
ÀSIA	<p>Un total de 8 sales mostraran les obres de l'Índia, i especialment de Gandhara, Tibet, Mongòlia, Afganistan, i en especial Nuristan, Japó, Tailàndia, Cambodja, Birmània, Indonèsia i Filipines.</p> <div data-bbox="480 1230 821 1682" data-label="Image"> </div> <p>Cultura tibetana</p> <div data-bbox="821 1213 1172 1682" data-label="Image"> </div> <p>Cultura tailandesa</p>

	 <p>Cultura japonesaCultura índia</p>
PLANTA SEGONA	
ÀFRICA	<p>5 sales amb obres de la cultura Fang, i d'altres cultures africanes procedents de Benín, Ghana, Etiòpia, etc</p> <p>Culturaakhan (Ghana)Cultura fang (Guinea Equatorial)</p>
AMÈRICA	<p>7 sales amb obres de Mesoamèrica (olmeca, maia...), Carib, Baixa Amèrica Central i l'àrea andina.</p> <p>Cultura olmeca (Mèxic)</p> <p>Cultura tairona (Baixa Amèrica Central)</p>

El Museu de Cultures del Món ha d'actuar com una àgora oberta que permeti un diàleg fluid amb el món del col·leccionisme privat de la ciutat i amb altres objectes presents en col·leccions públiques catalanes.

El Museu de Cultures del Món ha de definir una política de captació de fons mitjançant donacions o dipòsits de particulars i institucions, per tal d'incrementar les col·leccions i adquirir una major presència social. Aquest fet pot permetre completar una visió integral de les temàtiques estratègiques i el reforçament d'aspectes poc representats.

05. Un programa d'activitats per a donar a conèixer als barcelonins la proposta expositiva del nou museu.

El Museu de Cultures del Món té com a una de les seves missions divulgar coneixements i desenvolupar estratègies per a que el visitant, sigui quina sigui la seva edat o formació, compregui millor el seu contingut. El desenvolupament d'un ambiciós programa d'activitats ha de permetre al museu configurar una oferta cultural i artística per a projectar-lo a la ciutat i promoure'n la penetració entre els públics locals. Els serveis que oferirà el Museu de Cultures del Món al públic, tindran com a objectiu augmentar i facilitar l'accés a les col·leccions i al coneixement associat als objectes.

A banda del programa d'exposicions temporals –tant les de breu durada amb petit format, com les de llarg recorregut més àmplies-, per a aquest fi, també es potenciarà, entre d'altres: visites guiades (escolars i públic en general), tallers didàctics, conferències i cursos. Aquest programa tindrà el seu epicentre a l'Espai 0 de la planta baixa del museu.

Cal destacar també en aquest espai 0 en particular, la importància que s'atorgarà a l'ús d'elements tecnològics interactius per part del Museu de Cultures del Món, per tal de complementar el discurs museogràfic i oferir un procés didàctic on els visitants rebin la informació complementària, tot establint un procés participatiu. Entre d'altres, destacarem l'esforç que es farà per presentar la geografia del planeta a través d'una cartografia digital i per satèl·lit.

Les diverses exposicions de l'Espai 0 han de permetre maximitzar tots aquells fons que es troben en reserva i, alhora, estimular el interès dels diferents sectors de públic a partir d'una presentació

innovadora i temàtica del fons de les col·leccions. El Museu de Cultures del Món dissenyarà el seu programa fixant-se uns objectius en funció de tres criteris:

- » Un diàleg entre l'art del continent europeu i l'art d'Àsia, Àfrica, Amèrica i Oceania.
- » Ampliacions complementàries del discurs museístic en base a temàtiques concretes i/o col·leccions d'objectes no exposats en la permanent.
- » Fons patrimonials externs provinents d'altres institucions i/o col·leccionistes privats
- » Presentació temporal d'obres d'excepcional importància que no tenen cabuda en el discurs de la permanent.

L'espai 0 de la planta baixa dels palaus Marquès de Llió i Nadal acollirà les sales en les que es desenvoluparà aquest programa d'exposicions del Museu de Cultures del Món. L'oferta expositiva es desenvoluparà a partir de **dos models**:

- D'una banda **les exposicions transversals** de llarga durada, de dos o més anys, que desenvoluparan una idea o tesi mitjançant obres de les col·leccions del propi museu, i d'altres procedents de museus i col·leccionistes col·laboradors. En general, s'emfasitzarà en aquest espai expositiu, **el diàleg entre cultures dels cinc continents, és a dir les diverses maneres d'expressar arquetips universals per mitjà de diferents expressions culturals**. Coincidint amb el període inicial de funcionament del museu, i com a mostra d'aquest format expositiu, hi ha previst presentar una mostra transversal sobre les *Escriptures del Món*.

En aquestes exposicions també hi ha la voluntat de facilitar el diàleg de les peces del Museu amb d'altres de l'art occidental presents en museus de la ciutat com el Museu Picasso, el MUHBA i el Museu Marès.

- D'altra banda es preveu programar **exposicions temporals de petit format** i de menor durada que donaran visibilitat a obres d'excepcional importància que no tenen cabuda en el discurs de l'exposició permanent. Amb aquestes exposicions es posarà de relleu la tasca feta al llarg dels anys per les persones que han tingut un paper destacat en la creació de les col·leccions i el coneixement de les cultures presents en el Museu i d'aquells personatges de la història catalana que en van ser-ne precursors a l'Edat Mitjana, Moderna i Contemporània.

A banda del programa d'exposicions temporals, per a aquest fi, també es promouran **visites guiades (escolars i públic en general), tallers didàctics, conferències i jornades científiques, publicacions**, entre altres accions.

El **programa pedagògic** del museu serà particularment fonamental per tal d'acomplir un dels seus objectius principals, l'atenció al públic escolar. Per aquest motiu, s'haurà de desenvolupar un programa d'activitats i tallers que segueixi tot el currículum educatiu (de l'escola a la universitat).

Així mateix, l'ús d'un bon **sistema d'informació en xarxa**, ha d'esdevenir una potent eina de comunicació del museu. Aquest mitjà ha de permetre el recorregut per diferents exposicions virtuals i, també, ha d'esdevenir una potent eina de recerca i investigació sobre la matèria.

06. Estructura, calendari, pressupost.

El Museu de Cultures del Món estarà adscrit a l'estructura dels museus municipals que depenen de la Direcció de Patrimoni Museus i Arxius de l'ICUB. Serà gestionat en la seva totalitat amb recursos aportats per l'Ajuntament de Barcelona o els que es generin com a resultat de les seves gestions o les dels serveis transversals de l'ICUB. El Museu comptarà amb els serveis propis per a fer front a les necessitats de conservació de les col·leccions, la programació i realització de les activitats educatives i de difusió, així com les relacionades amb l'atenció al públic, la seguretat i el funcionament general de l'equipament.

Per a posar en marxa el projecte de Museu de Cultures del Món el Govern municipal preveu **un pressupost d'inversió de 5,0 milions d'euros** (pendent de l'aprovació definitiva del Programa d'Inversions Municipals) que inclou la rehabilitació completa dels dos palaus del carrer Montcada – inclou la de la segona planta del Palau Marquès de Llió, que no es va dur a terme en l'última rehabilitació-, la museografia completa als dos palaus, així com tots els estudis previs relacionats amb les obres d'art i els projectes bàsics i executius de l'obra arquitectònica i la museografia. L'ICUB elaborarà un Pla de gestió per a l'equipament que inclourà les previsions de funcionament, els recursos necessaris pel seu funcionament, així com un programa de patrocini i mecenatge per a promoure nous ingressos per a l'equipament.

A partir de la presentació d'aquesta Mesura de Govern, el calendari que ha de fer possible la **inauguració del Museu de Cultures del Món a la primavera de 2014** és el següent:

» Desenvolupament projecte museogràfic	octubre 2012 - març 2013
» Projecte executiu d'arquitectura	octubre 2012 - juny 2013
» Inici d'obra civil	setembre 2013
» Inici del muntatge museogràfic	gener 2014
» Inauguració	juny 2014